

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

NOTITIE

Gemeente Neder-Betuwe
t.a.v. dhr. P. Hospers
Postbus 20
4043 ZG Opheusden

DATUM: 2 februari 2016
ONS KENMERK: 15-860/15.07679/DimEm
UW KENMERK: e-mail d.d. 08-12-2015 & 22-01-2016
AUTEUR: drs. T.J. Boudewijn & drs. D. Emond
PROJECTLEIDER: drs. D. Emond
STATUS: eindversie-04
CONTROLE: ir. E.J.F. de Boer

Natuurtoets toegangsweg Waalwaard

Het zand- en grindoverslagbedrijf De Beijer gaat zich vestigen in de Hiensche Uiterwaarden, op de locatie van de voormalige kleiwarenfabriek De Waalwaard. Vanuit de dijkbewoners en De Beijer is de wens naar voren gekomen om de verkeersafwikkeling van en naar de Waalwaard onderlangs de dijk mogelijk te maken, en deze aan te sluiten op een nieuwe ontsluitingsweg ten westen van de dorpskern. Gezien de wens van de (dijk) bewoners wil de provincie Gelderland graag op hoofdlijnen inzicht of de realisatie van de weg onderlangs effect heeft op de aanwezige natuurwaarden en of deze ingreep vergunbaar zou zijn op grond van de Natuurbeschermingswet en Flora- en Faunawet.

Bureau Waardenburg heeft op basis van een oriënterend veldonderzoek (d.d. 14-10-2014) en bronnenonderzoek (Passende Beoordeling & MER inpassingsplan Waalwaard) de effecten van deze ingreep beoordeeld in het kader van de Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet (Notitie met kenmerk 14-715/14.0.5940/DimEm).

Bij de uitwerking van het ontwerp (2015) is voor variant 1 gekozen, waarbij de weg komt als een soort steunberm tegen de dijk aan te liggen. De provincie heeft aangegeven dat een Nb-wet vergunning nodig is, maar ook verleend zal worden. Op 9 december 2015 is deze notitie aangevuld met de effectenbeoordeling van een af te graven graslandperceel in de uiterwaard. Het perceel wordt verlaagd om de effecten ten behoeve van waterstandsverhoging te compenseren. De beoordeling ten aanzien van de twee varianten voor een ontsluitingsweg zijn ongewijzigd gebleven. Aansluitend is op 27 januari 2016 de notitie aangevuld met de effectenbeoordeling van twee op te vullen locaties, nabij het af te graven graslandperceel.

Conclusie

Het plangebied (inclusief te verlagen terp en op te vullen laagtes) heeft geen betekenis voor (strikt) beschermde soorten van Tabel 2/3 van de AmvB artikel 75. Een ontheffing van de Flora- en faunawet wordt daarom niet noodzakelijk geacht. De werkzaamheden kunnen zonder beperkingen worden uitgevoerd, mits rekening wordt gehouden met het broedseizoen van vogels. Deze conclusie wordt hieronder toegelicht. In het kader van de WABO en het aanvragen van de omgevingsvergunning betekent dit dat u het onderdeel 'Handelingen met gevolgen voor beschermde plant- en diersoorten' niet aan uw aanvraag hoeft toe te voegen.

Binnen het Natura 2000-gebied Rijntakken zijn de Hiensche Uiterwaarden begrensd als Vogelrichtlijngebied. Dit betekent dat hier alleen vogels met een instandhoudingsdoel relevant zijn. Er zijn geen soorten broedvogels met een instandhoudingsdoel die door de twee gewijzigde toegangswegen beïnvloed worden. Bij variant 1 treden er geen effecten op niet-broedvogelsoorten op, omdat de verstoringszone van het nieuwe deel van de toegangsweg volledig samenvalt met het reeds verstoorde deel van de uiterwaard door het verkeer op de dijk en de huidige toegangsweg.

Bij variant 2 schuift de verstoringszone voor een klein deel iets verder de uiterwaard in, maar deze ligt grotendeels over de waterplas, zodat hierdoor geen extra foeragerende ganzen verstoord worden. De vogels op de plas worden niet door het nieuwe stuk van de toegangsweg verstoord, omdat de vrachtwagens een vaste route volgen en daarmee zeer voorspelbaar zijn.

Bij variant 2 kunnen wel een tiental foeragerende kolganzen of grauwe ganzen verstoord worden, maar dit is niet van invloed op het gebruik van de Hiensche Uiterwaarden als slaapplek. Er treden geen significant negatieve effecten op. Aanvullend heeft het verlagen van een agrarische terp geen effecten op de instandhoudingsdoelen. Het graslandperceel vormt foerageergebied voor verschillende gras-etende watervogels, en zal dit ook na de herinrichting kunnen blijven vervullen.

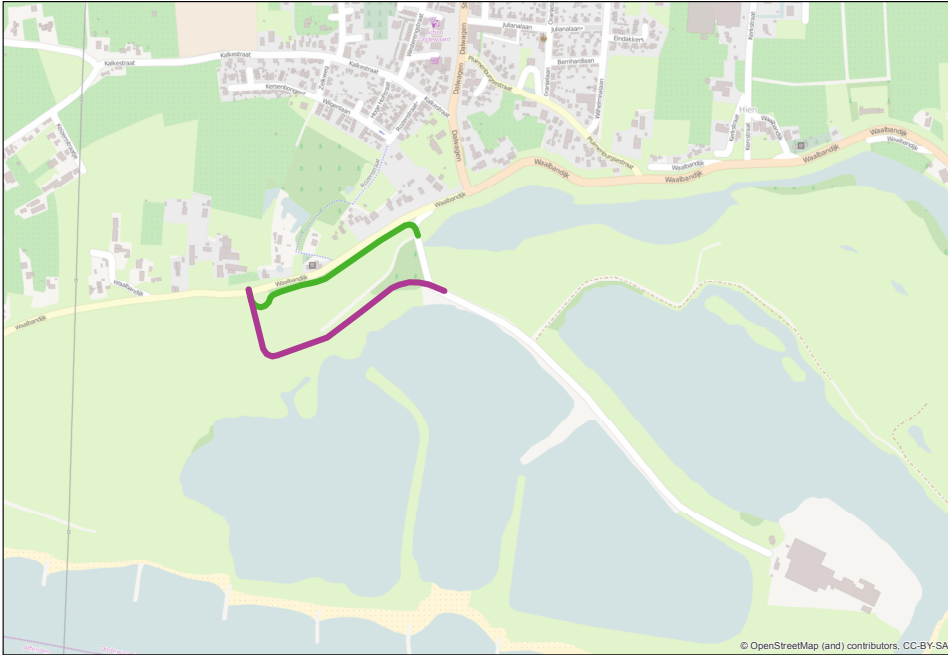
Landschappelijk gezien en omdat het de minste verstoring oplevert, heeft variant 1 de voorkeur boven variant 2. Op basis van de gepresenteerde gegevens zijn beide varianten vergunbaar. Dit dient het bevoegd gezag echter te beoordelen.

Plangebied en werkzaamheden

In de passende beoordeling (Boudewijn *et al.*, 2013) is een beschrijving opgenomen van de Hiensche Uiterwaarden met gedetailleerde informatie over het gebruik van de Waalwaard. De beoogde aanpassing van de toegangsweg heeft betrekking op de bestaande dijkopgang, direct ten zuiden van de dorpskern (zie figuur 1). In het alternatieve voorstel wordt de toegangsweg richting het westen verplaatst en hij sluit door middel van een nieuwe dijkopgang aan op de

binnendijkse verbindingsweg. Voor het nieuwe deel van de toegangsweg, die een lengte krijgt van ongeveer 300 m, zijn twee alternatieven opgesteld:

- Variant 1: toegangsweg tegen de dijk aan of als onderdeel van dijklichaam;
- Variant 2: toegangsweg los van dijk.

Figuur 1 Ligging van de twee alternatieven voor de toegangsweg. Variant 1 groen: onderlangs de dijk. Variant 2 paars: los van de dijk. Ondergrond: Data by OpenStreetMap.org contributors under CC BY-SA 2.0 license.

Het plangebied ter hoogte van de nieuwe toegangsweg bestaat uit intensief gebruikt agrarisch grasland en een bosschage met de uiteinde van een verlande strang. Daar waar de huidige toegangsweg de geul snijdt, is een kunstwerk aangebracht met afsluitwerk. Het dijktalud bestaat deels uit grasland, en is ter hoogte van de nieuwe dijkopgang met basaltblokken bekleed. Het dijktalud was gemaaid maar bestaat uit een grazige vegetatie met algemene soorten. Tussen de basaltblokken groeien naast diverse grassen, walstro, vetkruid en vijfvingerkruid. De verlande strang is overwoekerd met brandnetel, winde, bitterzoet, riet, braam en wilgstruweel. Nabij de toegangsweg is een populierenbosje met enkele forse populieren (diameter 0,6 - 0,8 m), langs de geul staan enkele solitaire wilgen.

Bij variant 1 komt de toegangsweg geheel in het agrarische grasland te liggen, parallel aan de bestaande dijk (foto 1). Variant 2 loopt grotendeels zuidelijk van de verlande strang en bosschages, om vervolgens met een bocht aan te sluiten op de dijk (foto 2).

Foto 1 Locatie variant 1: parallel langs de dijk met op de achtergrond het populierenbosje.

Foto 2 Locatie variant 2: ten zuiden van bosschages en verlande strang.

Ter compensatie van de waterstandverhoging, ten gevolge van een toegangsweg, dient een agrarisch perceel verlaagd te worden (figuur 2). Het perceel bestaat uit intensief beheer grasland en ligt in het verlengde van een (zandwin)plas. Uitvoering van de afgraving (en aanleg weg onderlangs) vindt in principe plaats in de periode dat er aan de dijk gewerkt mag worden: tussen 1 april en 15 oktober 2016. Het kost circa een week om de terp af te graven tot een hoogte van 8,82m +NAP (gemiddeld circa 0,70 m).

Figuur 2 Af te graven terpperceel in westelijk deel van de Hiensche Uiterwaarden (@ Gemeente Neder-Betuwe).

Figuur 3 Op bovenstaande luchtfoto is in het geel de af te graven terp aangegeven (ca 0,50 m afgraven naar een hoogte van 8,82m + NAP). De laagten liggen bij de peilen. In de laagte bij de meest zuidelijke peil zou ca 700-1000m³ in kunnen en bij de andere peil zou ca 5000-8000m³ in kunnen (@ Gemeente Neder-Betuwe).

Voorts is men voornemen om twee laagtes (pijlen in figuur 3) op te vullen met de beschikbare grond en glad te strijken met omliggend maaiveld. De noordelijke laagte is ook op figuur 2 goed te zien. Mogelijk is deze laagte ontstaan door een natuurlijke afwatering (uitspoeling?) van omliggende percelen op de zandwinplas. Op figuur 2 is te zien dat de laagte is gevuld met water, terwijl deze op figuur 3 weer is opgedroogd. Voor de zuidelijke laagte lijkt hetzelfde te gelden, alhoewel deze wat hoger ligt.

Resultaten Flora- en faunawet¹

Vaatplanten

Binnen het plangebied zijn geen geschikte groeiplaatsen voor soorten van Tabel 2-3 AMvB art. 75 van de Flora- en faunawet aangetroffen. Onderaan het dijkwalud zijn alleen enkele exemplaren van de grote kaardenbol aangetroffen (Tabel 1 AMvB artikel 75). Het betreft een algemene soort die wijdverspreid wordt aangetroffen in het rivierengebied en op ruderaal terreinen.

Foto 3 *Beeld van het te verlagen graslandperceel, kijkend richting de kerk van Dodewaard, met rechts een wilgenbosschage op de punt van de plas.*

De te verlagen terp bestaat uit intensief beheerd grasland; geschikte groeiplaatsen voor beschermde flora ontbreken (foto 3). De laagtes vormen een afwisseling in een overwegend agrarisch landschap. Beschermde soorten worden, mede door het omliggende agrarische gebruik, echter niet verwacht.

Vissen en amfibieën

Binnen het plangebied is geen permanent water aanwezig, alleen ter hoogte van het kunstwerk was tijdens het veldbezoek sprake van een geïsoleerde en sterk beschaduwde plas. Tijdens een eerder veldbezoek in de zomer van 2012 stond ook dit deel geheel droog. Van een permanente betekenis voor beschermde vissoorten is dus geen sprake; deze zijn hier alleen na een hoogwaterperiode te verwachten. Geschikte voortplantingswateren voor de kamsalamander (Tabel 3 AMvB art. 75) liggen meer naar het oosten. De situatie ter hoogte van het kunstwerk is ongeschikt door het ontbreken van waterplanten, sterke beschaduwing en drooglegging in het voortplantingsseizoen. De soort (voor

---

¹ Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet. Bij toepassing van de Flora- en faunawet worden conform de AmvB art. 75 drie beschermingsregimes onderscheiden. Voor soorten uit 'Tabel 1' geldt vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor vogels en soorten van 'Tabel 2 of 3' geldt geen vrijstelling en kan aanvraag van een ontheffing aan de orde zijn bij overtreding van verbodsbepalingen. In de tekst is per beschermde soort aangegeven in welke categorie deze is opgenomen.

zover nog aanwezig in de Hiensche Uiterwaarden) overwintert naar verwachting in het dijktaalud of binnendijks. De laagtes zijn door periodieke droogval niet van betekenis voor vis of amfibieën.

Zoogdieren

Binnen het plangebied zijn alleen oude vraatsporen van de bever (Tabel 3 AMvB art. 75) gevonden nabij de beoogde ontsluitingsweg; een hol of burcht is niet aangetroffen. In de winter van 2011-2012 werd het kunstwerk nog door een bever gebruikt als tijdelijke verblijfplaats. Waarschijnlijk is de bever na teveel verstoring hier weer vertrokken. In het zomerseizoen van 2012 zijn op diverse locaties oude en verse vraatsporen gevonden in de plassen en strangen meer oostelijk van de toegangsweg. Ondanks dat recente beverwaarnemingen uit de Hiensche Uiterwaarden ontbreken (waarneming.nl) heeft de soort naar verwachting nog steeds zijn burcht ten zuiden van Herberg De Engel (Boudewijn *et al.*, 2013). De betekenis van het plangebied voor de bever is zeer beperkt.

Foto 4 Kunstwerk ter hoogte van bestaande toegangsweg.

Ook medewerkers van de Grontmij hebben bij een bezoek aan het gebied in 2014 geen recente sporen van de bever aangetroffen (Grontmij 2014a).

In één van de populieren is een forse dode tak met meerdere (spechten)holtes aanwezig. In hoeverre deze holtes ook geschikt zijn voor vleermuizen is onbekend maar op voorhand is dit niet uitgesloten. Gezien het ontbreken van een cluster aan holtes waartussen vleermuizen kunnen wisselen tijdens de kraamperiode, maar ook door het seizoen heen, is de potentiële betekenis voor vleermuizen naar verwachting beperkt. Vrij uitgebreid vleermuisonderzoek in rivieruiterwaarden ten behoeve van het Stroomlijn-programma heeft aangetoond dat slechts incidenteel paarverblijven van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis in de uiterwaarden zijn aangetroffen.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats²

Binnen het plangebied zijn geen nestplaatsen aangetroffen van vogels waarvan de nestplaatsen jaarrond zijn beschermd. Door Grontmij (2014a) zijn ook geen nestplaatsen aangetroffen die jaarrond beschermd zijn.

Overige soortgroepen

Voor de overige soortgroepen ontbreekt het aan geschikt leefgebied of ontbreken waarnemingen in de directe omgeving.

Resultaten Natuurbeschermingswet

Voor het Natura 2000-gebied Rijntakken zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd, waarbij voor gebieden begrensd als Vogelrichtlijngebied alleen vogeldoelen gelden. De Hiensche Uiterwaarden zijn alleen aangewezen als Vogelrichtlijngebied, zodat rekening moet worden gehouden met de broedvogelsoorten en niet-broedvogelsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied Rijntakken is aangewezen. Wel dient rekening te worden gehouden met de externe werking.

Twee effecten zijn relevant in het kader van deze notitie:

- effect door ruimtebeslag;
- effect door verstoring.

Andere effecten, zoals stikstofdepositie, zijn reeds in de Passende Beoordeling (Boudewijn *et al.* 2013) besproken en zullen door een zeer kleine wijziging in de transportroute en aanvullende terpaafgraving hier niet van afwijken.

Broedvogelsoorten

De volgende broedvogelsoorten zijn relevant: dodaars, aalscholver, roerdomp, woudaap, porseleinhoen, kwartelkoning, watersnip, zwarte stern, ijsvogel, oeverzwaluw, blauwborst en grote karekiet. De soorten dodaars, aalscholver, roerdomp, woudaap, blauwborst en grote karekiet komen niet in de Hiensche Uiterwaarden voor (Grontmij 2014b). Porseleinhoen, kwartelkoning en zwarte stern komen de laatste jaren niet voor in de Hiensche Uiterwaarden (Boudewijn *et al.* 2013). Ijsvogel en oeverzwaluw kwamen in 2012 nog langs de oevers van de plassen (geen onderdeel zoekgebied varianten), maar in 2014 zijn deze twee soorten niet vastgesteld (Grontmij 2014b).

Niet-broedvogelsoorten

Er zijn 26 niet-broedvogelsoorten met een instandhoudingsdoel voor de Waal. Tabel 1 geeft hiervan een overzicht met de instandhoudingsdoelstellingen.

---

² Op grond van door het ministerie van LNV verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

Tabel 1 Aantallen niet-broedvogelsoorten in Rijntakken (ISHD = Instandhoudingsdoel) * is seizoensmaximum, ** is behoud oppervlakte, *** is behoud verspreiding en omvang rust- en slaappleatsfunctie van het leefgebied. Kwal. Is kwaliteit leefgebied. = is behoud.

soort	ISHD	Opp. Verspr/ omv.**	Kwal.	soort	ISHD	Opp. Verspr/ Omv.***	Kwal.
fuut	570	=	=	pijlstaart	130	=	=
aalscholver	1.300	=	=	slobeend	400	=	=
kleine zwaan	100	=	=	tafeleend	990	=	=
wilde zwaan	30	=	=	kuifeend	2.300	=	=
toendrarietgans	2.800*	=***	=	nonnetje	40	=	=
kolgans	183.000*	=***	=	meerkoet	8.100	=	=
grauwe gans	22.000*	=***	=	scholekster	340	=	=
brandgans	5.200*	=***	=	goudplevier	140	=	=
bergeend	120	=	=	kievit	8.100	=	=
smient	17.900	=***	=	kemphaan	1.000	=	=
krakeend	340	=	=	grutto	690	=	=
wintertaling	1.100	=	=	wulp	850	=	=
wilde eend	6.100	=	=	tureluur	65	=	=

Voor de ganzen en de smient geldt behoud verspreiding, omvang en kwaliteit van de rust- en slaappleatsfunctie van het leefgebied voor het behoud van de populatie rustende en slapende vogels als bijdrage aan de regionale populatie. De bescherming van deze soorten is mede afhankelijk van voldoende geschikte foerageergebieden buiten het Natura 2000-gebied. Afname van het foerageergebied binnen het Natura 2000-gebied is toelaatbaar, mits er in totaal voldoende foerageercapaciteit beschikbaar blijft.

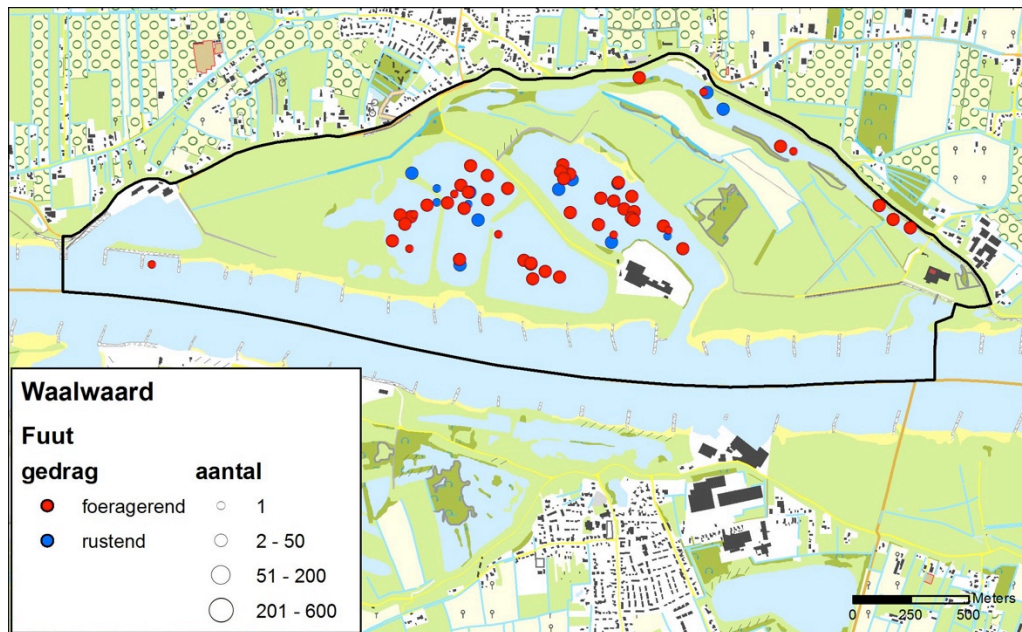
In de winter van 2012/2013 zijn de watervogels in de Hiensche Uiterwaarden om de 14 dagen door Sovon Vogelonderzoek Nederland geteld, waarbij zowel aantallen als de locatie van de vogels zijn vastgelegd. Tabel 2 geeft een overzicht van de waargenomen aantallen. Op het moment van de tellingen waren de Rijntakken nog niet in zijn geheel als Natura 2000-gebied aangewezen, zodat uit is gegaan van de niet-broedvogelsoorten aangewezen voor de Waal. Soorten die zijn toegevoegd door de aanwijzing als Rijntakken zijn niet meegenomen.

Tabel 2 Voorkomen van niet-broedvogelsoorten in de Hiensche Uiterwaarden tijdens veertiendaagse tellingen in de periode 9-11-2012 – 4-4-2013 (Boudewijn et al. 2013).

Soort	totaal tellingen	gemiddeld/ telling	Soort	totaal tellingen	gemiddeld/ telling
fuut	222	18,5	slobeend	79	6,6
aalscholver	67	5,6	tafeleend	650	54,2
kleine zwaan	0	0	kuifeend	1.664	138,7
kolgans	3.457	288,1	nonnetje	14	1,2
grauwe gans	1.577	131,4	meerkoet	1.895	157,9
brandgans	174	14,5	kievit	0	0
smient	945	78,8	grutto	0	0
krakeend	829	69,1	wulp	8	0,7
pijlstaart	40	3,3			

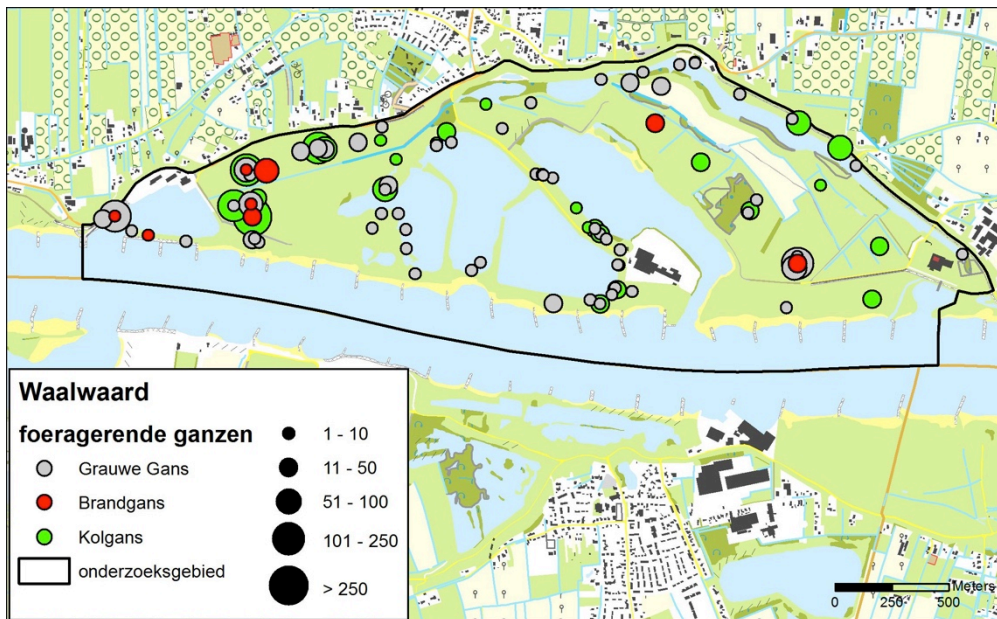

De ontbrekende soorten in tabel 2 zijn kleine zwaan, toendrarietgans, bergeend, wintertaling, wilde eend, scholekster, goudplevier, kemphaan en tureluur. Hiervan maken wintertaling en wilde eend zeker van het gebied gebruik. Deze soorten zijn vooral aan de plassen gebonden. De overige soorten maken als niet-broedvogelsoort niet of nauwelijks van de Hiensche Uiterwaarden gebruik.

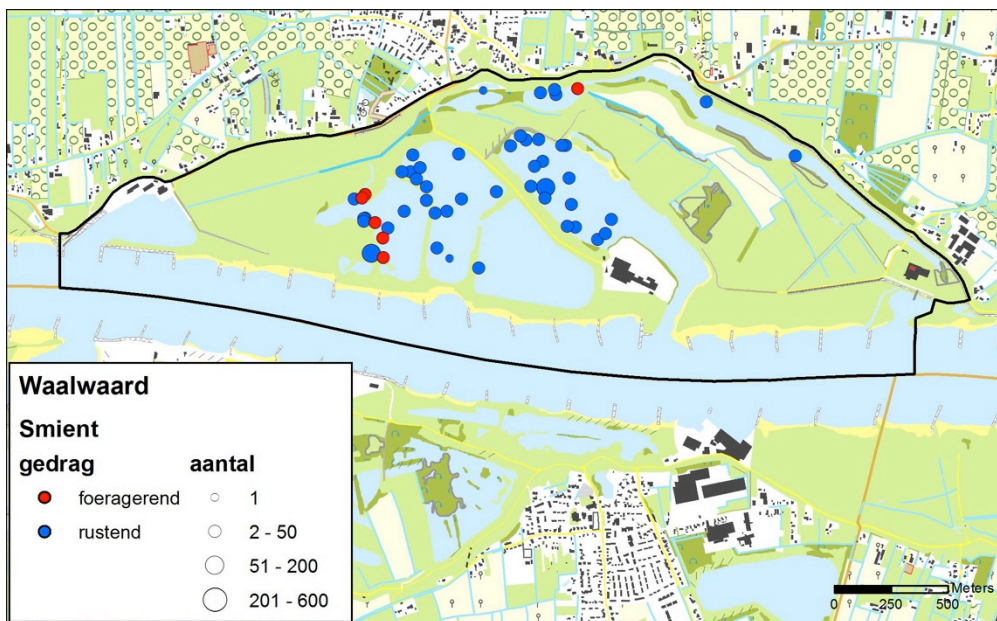

Figuur 3 Verspreiding van futen in de Hiensche Uiterwaarden in winter 2012/13 (Boudewijn et al. 2013).

In figuur 3 wordt een overzicht van de verspreiding van futen weergegeven in de Hiensche Uiterwaarden. De soort is volledig gebonden aan de plassen. Het voorkomen van ganzen staat in figuur 4 weergegeven. Het zwaartepunt van het voorkomen ligt in het westen van de Hiensche Uiterwaarden, nabij de terpverlaging. In het gebied van de varianten komen af en toe kleine groepen grauwe ganzen en kolganzen voor. Smienten gebruiken de plassen vooral om te rusten, waarbij in de meest westelijke plas ook gefoerageerd wordt (figuur 5).

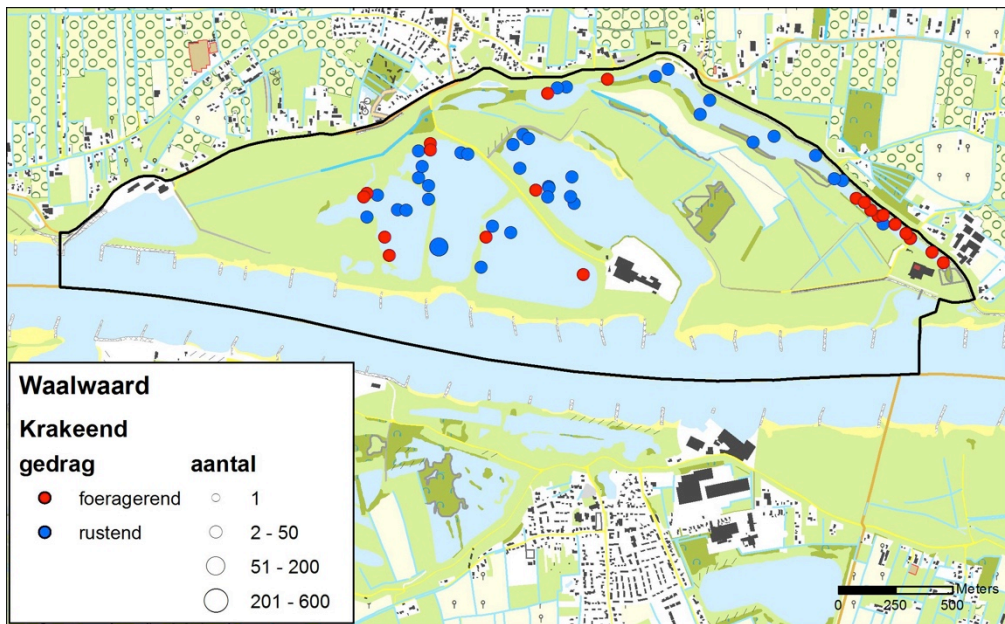

Figuur 4 Ruimtelijke verspreiding van ganzen in de Hiensche Uiterwaarden in winter 2012/2013 (Boudewijn et al. 2013).

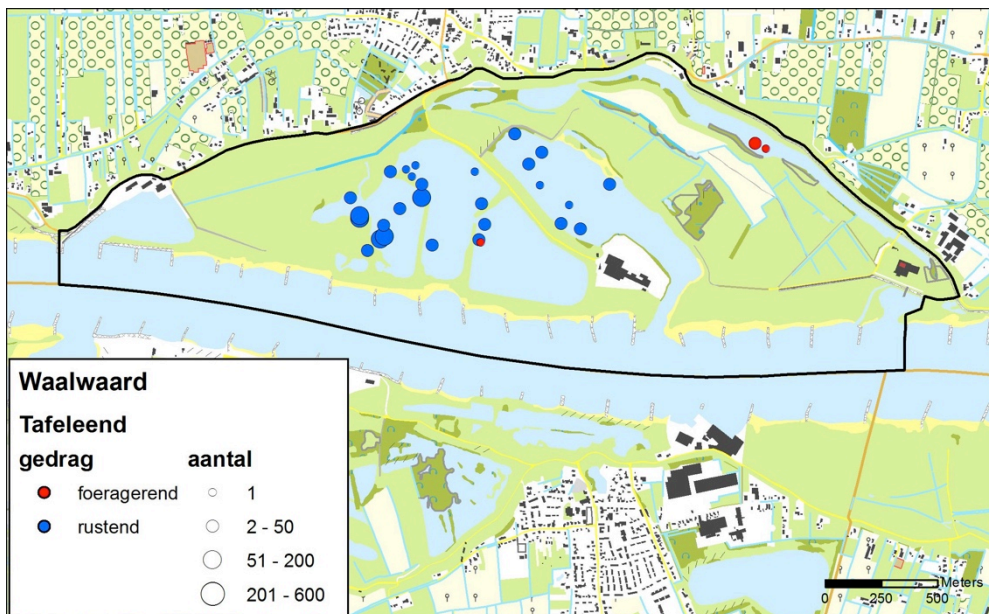

Figuur 5 Ruimtelijke verspreiding van smienten in de Hiensche Uiterwaarden in winter 2012/2013 (Boudewijn et al. 2013).

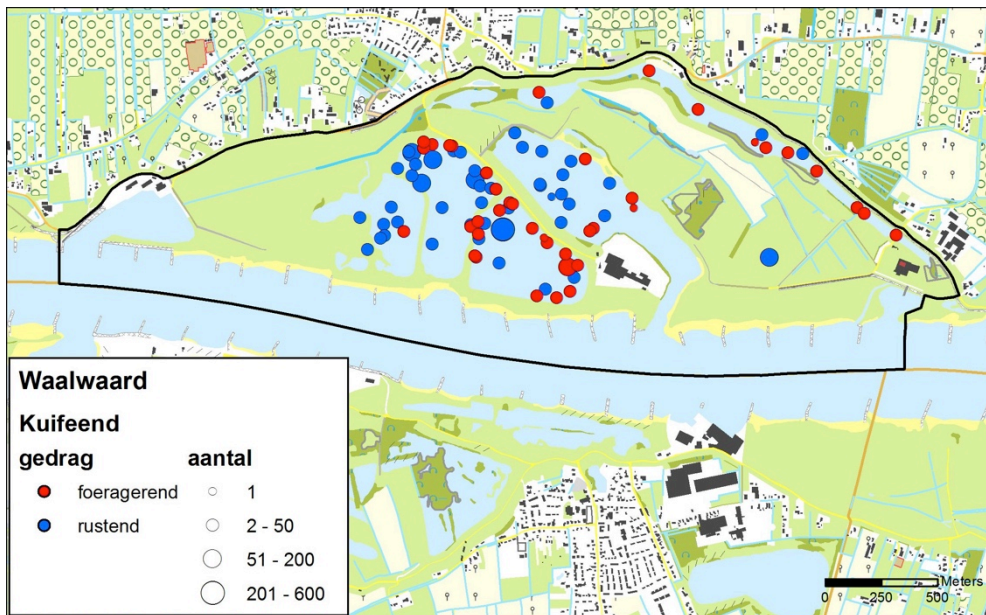

Figuur 6 Verspreiding van de krakeenden in de Hiensche Uiterwaarden in winter 2012/2013 (Boudewijn et al. 2013).

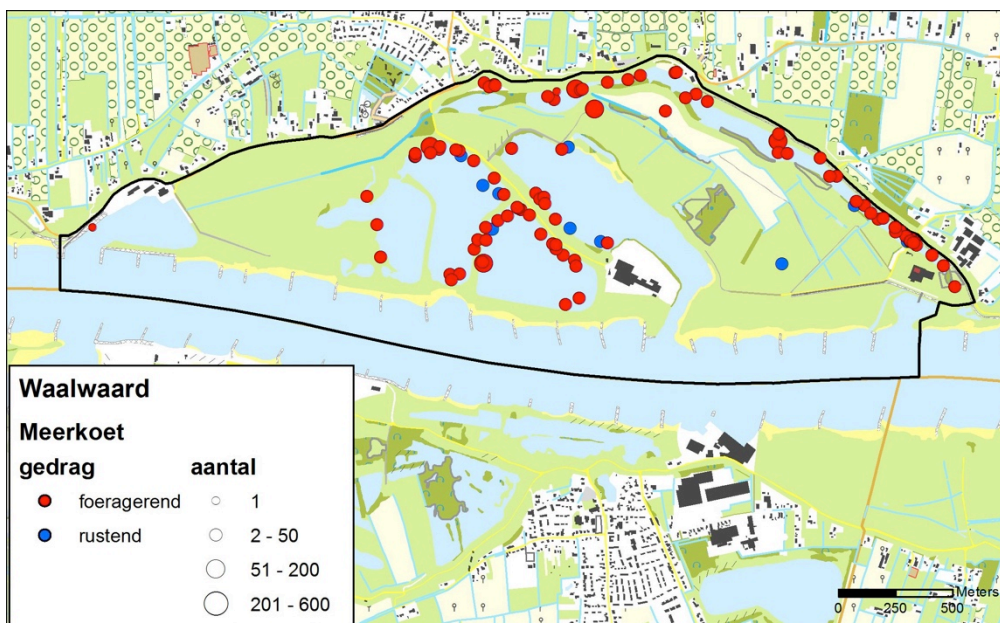

Figuur 7 Verspreiding van tafeleenden in de Hiensche Uiterwaarden in winter 2012/2013 (Boudewijn et al. 2013).

Krakeenden komen verspreid over de plassen voor waarbij de plassen overwegend gebruikt worden om te rusten (figuur 6). Tafeleenden foerageren 's nachts en ze gebruiken de plassen overdag om te rusten (figuur 7). Kuifeenden daarentegen, die ook 's nachts foerageren, gebruiken de plassen zowel om te rusten als om te foerageren (figuur 8). Meerkoeten foerageren vooral op de oevers van de plassen (figuur 9), waar door begrazing door paarden of jongvee een korte grazige vegetatie aanwezig is.

Figuur 8 Verspreiding van kuifeenden in de Hiensche Uiterwaarden in winter 2012/2013 (Boudewijn et al. 2013).

Figuur 9 Verspreiding van foeragerende meerkoeten in de Hiensche Uiterwaarden in winter 2012/2013.

Op het traject van de varianten wordt door kleine groepen grauwe ganzen en kolgenzen gefoerageerd. Langs de oever van de plas dichtbij de varianten wordt gefoerageerd door met name meerkoeten en in veel mindere mate door krakeenden en kuifeenden. Op en rond de terpverlaging wordt door grauwe gans, kolgans en brandgans gefoerageerd. Ook tijdens het veldbezoek in 2015 (d.d. 9 december) werd volop gefoerageerd op de agrarische percelen in het westelijk deel van de Hiensche Uiterwaarden.

Effectenbeoordeling

Flora- en faunawet

Geen

Natuurbeschermingswet 1998

Twee effecten zijn relevant in het kader van deze notitie:

- effect door ruimtebeslag;
- effect door verstoring.

Andere effecten, zoals stikstofdepositie, zijn reeds in de Passende Beoordeling (Boudewijn *et al.* 2013) besproken en zullen door een zeer kleine wijziging in de transportroute en aanvullend afgraven van de terp hier niet van afwijken.

Broedvogels

Aangezien broedvogels met een instandhoudingsdoel ontbreken, worden zij ook niet beïnvloed door variant 1 of 2.

Niet-broedvogels

ruimtebeslag

Het tracé van variant 1 wordt op of tegen het talud van de dijk gelegd. Hier wordt niet door ganzen gefoerageerd, zodat er geen sprake is van relevant ruimtebeslag door variant 1.

Bij variant 2 wordt de weg in westelijke richting langs een bestaand wilgenstruweel gelegd. Figuur 6 laat zien dat de ganzen dit mijden, zodat hier geen sprake is van direct ruimtebeslag, waardoor foerageergebied verloren gaat. Alleen voor het deel van de weg in noordelijke richting is sprake van direct ruimtebeslag in door ganzen gebruikt gebied. Dit betreft een oppervlakte van 100 bij 10 m.

Bij de terpverlaging en op te vullen laagtes is tijdelijk sprake van ruimtebeslag. Aangezien het perceel na afgraving weer wordt ingericht als grasland is geen sprake van een permanente afname. Het perceel is voor de winter 2016-2017 weer functioneel.

verstoring

Het tracé van variant 1 ligt tegen de dijk aan. De weg op de dijk zelf wordt gebruikt door regulier verkeer. Het gebied langs de dijk wordt slechts beperkt gebruikt door ganzen (figuur 2). De aanleg van de variant onderlangs de dijk zal dit gebruik weinig beïnvloeden. De contouren van de vrachtwagens op de toegangsweg vallen weg tegen de dijk, zodat er in feite geen extra verstoring ontstaat.

In de Passende Beoordeling is het gebruik van de toegangsweg door vrachtverkeer al beoordeeld, waarbij aangenomen is dat in een strook van 300 m aan weerszijden van de toegangsweg het gebruik door ganzen gehalveerd wordt. Dit levert geen significant negatief effect op (Boudewijn *et al.* 2013). Ook het gebruik van de dijk door regulier verkeer zal eveneens in een zone van 300 m in de uiterwaard een verstrend effect veroorzaken. Dit betekent dat een transportweg onderlangs de dijk hier geen verstoring aan toevoegt.

De vogels van de plassen zullen niet verstoord worden. Enerzijds bevinden de plassen zich op 150 m van de dijk en anderzijds vallen de contouren van de wagens weg tegen de dijk. Tenslotte bevindt zich langs de strang wilgenopslag, dat de plassen afschermt van het verkeer op de toegangsweg.

Bij variant 2 komt de weg maximaal 100 m ten zuiden van de dijk te liggen. Zowel grauwe gans als kolgans maken in beperkte aantallen van het tussenliggende gebied gebruik. In de winter van 2012-2013 werd hier eenmalig van beide soorten een groep van 1-10 vogels gezien (figuur 4). De ganzen zullen na aanleg van variant 2 van het gebied tussen dijk en weg weinig gebruik maken, omdat de verstoring van zowel vrachtverkeer op de toegangsweg als van regulier verkeer op de dijk op korte afstand zal plaatsvinden. Omdat het slechts enkele ganzen betreft kunnen ze gemakkelijk uitwijken naar een ander deel van de uiterwaard. Daarnaast blijft het gebied in het weekend beschikbaar als foerageergebied.

Belangrijker is dat bij variant 2 de toegangsweg 100 m verder de uiterwaard in ligt, waardoor de verstoringzone van 300 m ook 100 m verder de uiterwaard inschuift. Voor een belangrijk deel valt dit samen met de 300 m brede verstoringzone van het reeds beoordeelde gebruik door vrachtwagens van de toegangsweg in de Passende Beoordeling. Daarnaast is er al het reguliere gebruik van de dijk door autoverkeer. Theoretisch zou een oppervlakte van ongeveer 2 ha extra verstoord kunnen worden. Dit extra verstoorde deel ligt echter in het water.

De vogels op de plas hebben goed zicht op het verkeer op de toegangsweg. Het gebruik van de toegangsweg door vrachtwagens is goed voorspelbaar, zodat watervogels op de plas niet verstoord zullen worden. Bovendien zijn het vooral rustende vogels, die niet gebonden zijn aan een bepaald deel van de plas en gemakkelijk kunnen uitwijken naar een ander deel van de plas of naar één van de andere plassen (zie bijlage 2 in Boudewijn *et al.* 2013). Alleen de meerkoet maakt intensiever gebruik van de grazige oevers langs de plas. De verstoringafstand van deze soort is bij een verstoringbron op land die een vaste route volgt slechts enkele tientallen meters (Krijgsveld *et al.* 2008).

Door variant 2 worden maximaal een tiental foeragerende kol- en een tiental grauwe ganzen verstoord. In de Hiensche Uiterwaarden bevinden zich verschillende ganzenlaapplaatsen (Klaassen *et al.* 2013), die op ≥ 300 m van variant 2 liggen, zodat verstoring van de slaapplaatsfunctie uitgesloten kan worden.

Het afgraven van de terp en opvullen van de laagtes leidt tot verstoring van foeragerende ganzen. Het betreft hier zowel de oppervlakte van de terp en laagtes als de weg daarnaartoe, inclusief een verstoringzone hier rondom heen (300 mtr). De uitvoeringsperiode is echter zeer beperkt (1 week), de ingreeplocaties relatief geconcentreerd en buiten de kwetsbare (winter)periode. Kolgansen zijn in die periode afwezig en aantallen van grauwe gans en

brandgans liggen lager dan in de winter. Aanwezige dieren kunnen in die betreffende periode eenvoudigweg uitwijken naar omliggende graslandpercelen.

Significantie

Effecten op broedvogelsoorten met een instandhoudingsdoel zijn bij beide varianten uitgesloten.

Bij variant 1 kunnen negatieve effecten op niet-broedvogelsoorten worden uitgesloten. Bij variant 2 worden alleen grauwe gans en kolgans licht negatief beïnvloed door de realisatie van variant 2. Voor beide soorten wordt behoud verspreiding, omvang en kwaliteit van de rust- en slaappleatsfunctie van het leefgebied nagestreefd. Deze functie wordt niet door de aanleg van de variant 2 aangetast.

Tijdens het afgraven van de terp en opvullen van de laagtes kunnen dieren hier tijdelijk niet foerageren door verstoring en ontbreken van gras. Zodra het ingezaaide perceel weer voldoende is ontwikkeld is de situatie weer hetzelfde.

De foeragerende ganzen kunnen uitwijken naar andere delen van de Hiensche Uiterwaarden en in het weekend is het gebied wel beschikbaar als foerageergebied.

Opmerking

Landschappelijk gezien heeft het de voorkeur om het nieuwe deel van de toegangsweg direct onderaan of tegen de dijk te leggen, waardoor de infrastructuur gebundeld wordt en de verstoring van het vrachtverkeer minder ver de uiterwaard inkomt.

Het ophogen van de twee laagtes is ecologisch gezien niet gewenst. Er zijn weliswaar geen wettelijke effecten of beperkingen vanuit de natuurwetgeving als gevolg van het ophogen te verwachten, maar vanuit de brede ecologie beredeneert zijn dergelijke (natuurlijke) laagtes met micro reliëf een gewenste aanvulling op het merendeels vlakke, intensief beheerde grasland.

Randvoorwaarden voor uitvoering

Flora- en faunawet

Door bomen en struiken buiten het broedseizoen te verwijderen en/of bebouwing buiten het broedseizoen te slopen wordt verstoring van nesten van vogels voorkomen. Het rooien van beplanting en/of slopen van bebouwing binnen het broedseizoen is mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van vogels worden verstoord. Voor het broedseizoen wordt in het kader van de Flora- en faunawet geen standaard periode gehanteerd. De lengte en de aanvang van het broedseizoen verschilt per soort. Globaal moet rekening gehouden worden met de periode april - augustus.

Natuurbeschermingswet 1998

In het kader van de Natuurbeschermingswet hoeft alleen rekening te houden met niet-broedvogelsoorten. Bij voorkeur zouden de werkzaamheden in de periode augustus-september uitgevoerd moeten worden. In deze periode zijn de aantallen niet-broedvogelsoorten in het gebied over het algemeen nog laag.

Literatuur

- Boudewijn T.J., V. de Boer & M. van der Valk, 2013. Effecten herontwikkeling waalwaard op de Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal. Passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Rapport 13-066. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Grontmij 2014a. Aanvullend veldbezoek Waalwaard te Dodewaard. Notitie met kenmerk 336389. Grontmij, Houten.
- Grontmij 2014b. Aanvullende effectanalyse herontwikkeling Waalwaard op het Natura 2000gebied Rijntakken. Aanvulling ten behoeve van vergunningaanvraag Natuurbeschermingswet voor cluster 1 maatregelen. Grontmij, Houten.
- Klaassen O., E. van Winden, M. van Roomen & J. Schoppers, 2013. Aantallen van ganzen op slaapplaatsen in toekomstig Natura 2000-gebied Rijntakken in 1999-2004 en 2007-2013. Sovon-rapport 2013/46. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Krijgsveld K.L., R.R. Smits & J. van der Winden, 2008. Verstoringgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Rapport 08-173. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Overkamp B., 2012. Inventarisatie van habitattypen in de Hiensche Waard. Arcadis.
- Royal HaskoningDHV, 2013. Wijziging bestemming Waalwaard. Geactualiseerd Milieueffectrapport (MER) inclusief aanvulling.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met D. (Dimitri) Emond

Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg bv
ir. E.J.F. de Boer

Paraaf: -

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Neder-Betuwe
Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv

Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl